

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده پردیس بین الملل دانشگاه گیلان

عنوان:

تاثیر گذاری انقلاب اسلامی ایران در

بیداری اسلامی مصر

استاد راهنما:

دکتر رضا سیمبر

استاد مشاور:

دکتر ارسلان قربانی

از:

حسین نصیرزاده

پاییز ۱۳۹۱

تقدیم به:

همسرم که در تمامی محظرات زندگی پشتیبانم بوده است

تقدیر و تشکر

در نگارش پایان‌نامه‌ی حاضر بیش از هر چیز وام‌دار راهنمایی‌ها و زحمات اساتید گرانقدر در دانشگاه گیلان هستم، در طول دوران تحصیل همواره رهین منت اساتید بزرگوار جنابان:

❖ آقای دکتر رضا سیمبر که راهنمایی این رساله را بر عهده گرفته‌اند.

❖ جناب آقای دکتر ارسلان قربانی به پاس مشاوره‌های ارزشمندشان

❖ جناب آقای دکتر نیاکویی به پاس راهنمایی‌های ارزشمندشان

❖ جناب آقای دکتر شریفی که داوری این رساله را پذیرفتند.

تشکر می‌کنم.

در پایان از راهنمایی‌ها و همراهی تمام دوستان دوران تحصیل خود تشکر می‌کنم و الطاف و زحمات خانواده‌ی خویش را ارج می‌نهم.

فهرست مطالب

فصل اول

کلیات پژوهش

۸ طرح مسأله	۱.۱
۱۱ سوالات اصلی	۱.۲
۱۲ فرضیه‌ها	۱.۳
۱۲ متغیرهای پژوهش	۱.۴
۱۲ پیشینه و ادبیات پژوهش	۱.۵
۱۶ روش تحقیق	۱.۶
۱۶ روش گردآوری اطلاعات	۱.۷
۱۷ انگیزه و علل انتخاب موضوع	۱.۸
۱۷ سازماندهی پژوهش	۱.۹

فصل دوم

چارچوب نظری

۱۹ مقدمه	۲.۱
۲۲ توسعه‌ی نامتوازن و تحولات خاورمیانه عربی و شمال آفریقا	۲.۲
۲۷ اقتصاد سیاسی خاورمیانه؛ بسترهای تغییر	۲.۳
۳۰ وضعیت اقتصادی خاورمیانه در آستانه‌ی بحران	۲.۴
۳۸ ساختار نظام سیاسی در خاورمیانه	۲.۵

۳۹	۲.۵.۱ دولت‌های انحصاری
۴۰	۲.۵.۲ دولت‌های فراگیر
۴۱	۲.۵.۳ دولت‌های پادشاهی
۴۵	۲.۶ شبکه‌های ارتباطی و فضای جدید در خاورمیانه

فصل سوم

بیداری اسلامی در مصر

۵۳	۳.۱ مقدمه
۵۸	۳.۲ تعریف واژه بیداری اسلامی
۶۰	۳.۳ تاریخچه بیداری اسلامی
۶۳	۳.۴ بحران چند بعدی در مصر زمینه ساز شکل‌گیری بیداری اسلامی
۶۳	۳.۴.۱ بحران هویت
۶۷	۳.۴.۲ بحران مشروعیت
۷۲	۳.۴.۳ سوء حکومت نخبگان و فشار و سرکوب
۷۵	۳.۴.۴ تضاد طبقاتی
۷۹	۳.۴.۵ ضعف نظامی
۸۱	۳.۴.۶ نوسازی و بحران فرهنگ
۸۴	۳.۵ تاسیس اخوان المسلمین: سرآغاز موج اول بیداری اسلامی
۸۶	۳.۵.۱ اصول کلی اخوان المسلمین
۹۲	۳.۵.۲ نقش اخوان المسلمین در جنبش‌های اسلامی معاصر
۹۹	۳.۶ جماعت المسلمین
۱۰۴	۳.۷ سازمان الجهاد

۱۰۹ موج جدید بیداری اسلامی در مصر
۱۱۲ پیروزی قاطع اسلامگرایان در مصر
۱۱۴ عوامل اصلی بروز بیداری اسلامی در مصر
۱۱۵ مؤلفه های موج جدید بیداری اسلامی در مصر

فصل چهارم

تأثیر انقلاب اسلامی ایران بر بیداری اسلامی در مصر

۱۲۳ مقدمه
۱۲۴ الهام گرفتن جنبشهای اسلامی از انقلاب اسلامی
۱۲۵ ۴.۲.۱ خاورمیانه
۱۳۱ ۴.۲.۲ شمال آفریقا
۱۳۴ ۴.۳ آثار انقلاب اسلامی ایران بر منطقه و نظام بین الملل
۱۴۰ ۴.۴ مصداق هایی از تأثیر انقلاب اسلامی بر مسلمانان
۱۵۱ ۴.۵ تاثیرپذیری موج جدید بیداری اسلامی مصر از انقلاب اسلامی ایران
۱۵۱ ۴.۵.۱ تاریخچه روابط میان ایران و مصر
۱۵۲ ۴.۵.۲ روابط ایران و مصر پیش از انقلاب اسلامی ایران
۱۵۴ ۴.۵.۳ روابط ایران با دولت مصر پس از پیروزی انقلاب اسلامی
۱۵۵ ۴.۵.۴ بازتاب انقلاب اسلامی ایران بر جامعه مصر
۱۶۶ ۴.۶ زمینه ها و علل تاثیرپذیری جنبش های اسلامی از انقلاب اسلامی
۱۷۱ ۴.۷ شباهت انقلابهای اسلامی اخیر منطقه به انقلاب اسلامی
۱۷۶ ۴.۸ ایدئولوژی، مردم و رهبری سه عنصر اصلی حرکت های اجتماعی
۱۷۶ ۴.۸.۱ ایدئولوژی

۱۷۸ ۴۸.۲ توده مردم

۱۷۹ ۴۸.۳ رهبری

۱۸۱ نتیجه‌گیری

۱۸۲ منابع و مأخذ

عنوان: تاثیر گذاری انقلاب اسلامی ایران در بیداری اسلامی مصر

نویسنده: حسین نصیرزاده

چکیده:

انقلاب اسلامی از آن لحاظ که توانسته است آرمان‌های خود را به جهانیان عرضه کند و سردمدار جنبش نرم‌افزاری و قطب فرهنگی و علمی جهان اسلام شود و نیز به عنوان مرکز ثقل جهان اسلام، در گفتمان‌سازی، نظریه‌پردازی و ارایه‌ی اندیشه انقلابی به صورت جذاب، عملی، کارآمد و منطقی، توفیق نظری داشته است. همچنین توانایی انقلاب در تلفیق دین و سیاست، سنت و مدرنیته، روشنفکری و دیانت، معنویت و مادیت، عدالت و آزادی، استقلال و امنیت قابل توجه است. انقلاب اسلامی، به عنوان پدیده‌ای که بر بنیاد ارزش‌های دین با تکیه به روش‌ها و شیوه‌های نوین دموکراسی، شکل گرفت و الگوی جدید از مقاومت و مبارزه با استبداد و استعمار را به نمایش گذاشت، الگوی جدیدی از مدیریت در عرصه قدرت، سیاست و حاکمیت را متجلی و شکل جدیدی از تاثیرگذاری و متفاوت از کارکرد تاریخی مزبور را بنا نهاد و نوعی از جریان احیاءگری، بیداری فکری و ایدئولوژیک را سامان داد و هدایت کرد.

اما عمق این پدیده را باید در بیداری کشورهای اسلامی بویژه مصر جستجو کرد که در سه شکل در شرایط فعلی نمود عینی پیدا کرده است. ۱. انتخاب اسلام به عنوان ایدئولوژی مبارزه و مقاومت؛ ۲. تلاش برای دستیابی به حکومت اسلامی (ارائه طرح حکومت اسلامی) و ۳. نقش انقلاب بر جنبش‌های سیاسی و جریانهای فکری در لایه‌های مختلف جوامع اسلامی

واژگان کلیدی

بیداری اسلامی، انقلاب اسلامی، ایران، مصر، خاورمیانه

Title: Influence Islamic Revolution of Iran in the Islamic Resistance in Egypt.

Author: Hussein Nasirzadeh

Abstract

In terms of the ideals of the Islamic revolution has been able to supply the world's leading software and scientific and cultural center of the Islamic world and the Islamic world as well as center of gravity, the discourse of theorists thought presenting revolutionary be attractive, practical, efficient and reasonably had no success. In addition, the ability to combine religion and politics, tradition and modernity, enlightenment, religion, spirituality and materiality, justice, freedom, independence and security is significant. Islamic Revolution, as a phenomenon based on the values of religion, focusing on new methods and practices of democracy took shape new patterns of resistance and struggle against oppression and colonialism display, a new paradigm in the management of power, politics and sovereignty manifest and the effectiveness of a new and different kind of performance history and established the current revival, intellectual and ideological awakening organized and led.

But the depth of this phenomenon must be sought in the wake of the Islamic countries, especially Egypt, which has three objectives in its present condition. ١. Choose Islam as the ideology of struggle and resistance; ٢. Efforts to achieve an Islamic government (the Islamic state plan) and ٣. The role of political movements and intellectual currents in different layers of society

Kay words:

Islamic Resistance, Islamic Revolution, Iran, Egept, Middle East

فصل اول

کلیات پژوهش

۱.۱ طرح مسأله

بیداری اسلامی در شکل نوین خود با انقلاب مردم تونس بر ضد حکومت بن علی آغاز شد. این انقلاب به کشورهای مصر، لیبی، یمن، بحرین و دیگر کشورهای منطقه سرایت کرد. مهم ترین عامل وقوع این انقلابات را باید شکاف عظیم بوجود آمده بین ملت و دولت دانست. در پیداش، قوام و گسترش این شکاف زمینه‌ها و عواملی چند دخیل بوده است که اهم آن‌ها به اختصار مورد اشاره قرار می‌گیرد:

۱. سرکوب اسلام‌گرایی و احزاب اسلامی از سوی حکومت‌ها

۲. الهام‌گیری از انقلاب اسلامی ایران

۳. استبداد، خفقان و نبود آزادی‌های اساسی

۴. وضعیت و خیم اقتصادی

۵. فساد و غرب‌زدگی هیأت حاکمه.

ایران به عنوان یک کشور مبتنی بر نظام وستفالی به دلیل موقعیت ژئوپلیتیک، ژئواستراتژیک و ژئوکالچر بر تحولات منطقه‌ای بین‌المللی اثر گذار بوده است. این ویژگی‌ها باعث شده که این کشور منطقه‌گرایی را محور سیاست خود قرار دهد. ایران توانست در زمینه‌های تاثیرگذاری فکری الگوسازی حکومتی، صدور تفکر مقاومت و مبارزه با استعمار نوین و استبداد: و بازگشت به اسلام و تشکیل نمایی جمهوری اسلامی در پی وقوع انقلاب اسلامی در دوران معاصر به عنوان الگوی منطقه‌ای و حتی در جهان اسلام نقش داشته باشد. جریان نهضت مشروطه، ملی شدن صنعت نفت و نهضت ۱۵ خرداد ۴۲ از نمونه‌های تاریخی نقش آفرین ایران است. در این مقاطع جریان تاثیرگذار جدایی از سیاست‌های دولت و

حاکمان بود، که از ناحیه علمای دین و روشنفکران مذهبی و بعضاً ملی مدیریت می‌شد. چرا که دولتهای مختلف قبل از انقلاب اسلامی به ویژه در عصر پهلوی بیشتر از بیرون (پیروی از مدل آتاتورک در ترکیه) الگو می‌گرفتند. انقلاب اسلامی، به عنوان پدیده‌ای که بر بنیاد ارزش‌های دینی با تکیه به روش‌ها و شیوه‌های نوین حکومتی امروزمین، شکل گرفت و الگوی جدیدی از مقاومت و مبارزه با استبداد و استعمار را به نمایش گذاشت، الگوی جدیدی از مدیریت در عرصه قدرت، سیاست و حاکمیت را متجلی و شکل جدیدی از تاثیرگذاری؛ متفاوت از کارکرد تاریخی مزبور را بنا نهاد. انقلاب اسلامی ایران توانست نوعی از جریان احیاء، بیداری فکری و ایدئولوژیک را سامان داده و هدایت کند. جمهوری اسلامی، برای اولین بار اصطلاح «امت اسلامی» به عنوان یک مفهوم انقلابی را وارد ادبیات سیاسی جهان کرد.

در همین چارچوب تفکر منطقه‌گرایی به شکل نوین را در دستور کار قرار داد و فرآیند تبدیل شدن به یک قدرت هژمون را پیشه کرد که امروز پس از سه دهه توانسته است به عنوان الگوی برتر منطقه ای جایگاه خود را تعریف کند. الگویی که با وجودبازیگران هژمون طلب و مداخله‌گر توانست به تقویت موقعیت و توسعه نفوذ خود ادامه دهد و حوزه نفوذ منطقه‌ای خود را به حوزه جهانی اسلام ارتقا دهد. ایران نوین در شرایط فعلی نظم نوینی را نوید می‌دهد که بنیادهای معادلات سیاسی و امنیتی نظم جهانی موجود را در اشکال نرم و سخت با چالش‌های جدی و بی‌سابقه ای مواجه کرده است. بیداری اسلامی به عنوان یک پدیده متأثر از نهضت فکری جمهوری اسلامی در عصر حال در قالب یک جنبش اجتماعی، سازمانی و نهادهای نظامی مدعی رخ نموده است. این جریان در عرصه منازعات سیاسی و امنیتی علاوه بر اینکه موجودیت و نفوذ خود را به اثبات رسانیده است، می‌رود تا به قدرت بلامنازع نقش آفرین در سطح جهانی تبدیل شود. بیداری اسلامی فرصت جدیدی برای جمهوری اسلامی است که بتواند با مدیریت

صحیح آن به عنوان قدرت هژمون منطقه ای و جهان اسلام عمل کند. کارکرد منطقی و نتیجه بخش جمهوری اسلامی باعث اعتماد بیشتر جنبش‌ها به ایران به عنوان کانون مدیریت و الگوی کارآمد شده است. به گونه‌ای که برخی از جنبش‌ها، حرکت خود را با افتخار متأثر و ملهم از الگوی ایران اسلامی می‌دانند. فرصت دیگر، به نمایش گذاشتن الگوی مدیریت جدید سیاسی با عنوان مردم‌سالاری دینی و مدیریت دینی در ایران است. که می‌تواند در عرصه حکومت‌های ملی در جهان اسلام به طور جدی مطرح شود.

فرصت بوجود آمده دیگر نزدیک شدن به ایده وحدت اسلامی می‌باشد. طرح وحدت مسلمانان به عنوان رمز پیروزی انقلاب، تداوم و توسعه آن به جهان اسلام عامل مؤثر در گرایش نهضت‌های اسلامی به ایران بود. وحدت در ابتدا به عنوان یک رمز پیروزی از انقلاب اسلامی الگوی کاری جریان‌ها شد، آنها دریافتند که اراده واحد و منسجم می‌تواند حلال بسیاری از مشکلات درونی و بیرونی خود باشد، ایران همواره به عنوان خاستگاه و منادی وحدت محل رجوع جریان‌ها برای مدیریت فرایند وحدت بوده است. علاوه بر فرصت‌هایی که بیداری اسلامی برای جمهوری اسلامی دارد، آسیب‌هایی هم این جنبش عظیم را تهدید می‌کند. از بروز این آسیب‌ها جلوگیری کرد و در صورت بروز آنها را مدیریت و رفع نمود. این آسیب‌ها عبارتند از:

۱. تحریف اسلام و وارونه جلوه دادن مفاهیم دینی از سوی رهبران جهان اسلام

۲. گرایش سیاسی رهبران عمده بیداری اسلامی

۳. تحجر و جمود فکری مقدس‌نماها مانند وهابیت تندرو

۴. نخبگان و روشنفکران ملی - مذهبی

۵. تفرقه و اختلافات فرقه‌ای و قومی

۶. روحانیون دنیاطلب وابسته به قدرت‌ها

۷. تکیه به رادیکالیسم و تملک به شیوه‌های غیر حقوقی و غیر شرعی و طرفداری از

شیوه‌های تندروانه مانند تروریسم در پوشش عنوان جهاد که موجبات تخریب چهره

جریان‌های اصیل را فراهم آورده و هزینه‌های بسیاری بر جهان اسلام تحمیل کرده است .

۸. بی‌برنامگی عمده جریان‌های اسلامی و نداشتن یک راهبرد و استراتژی تئوریزه شده،

۹. انحراف و خریداری این جنبشها توسط قدرتهای بزرگ غربی

این پژوهش ابتدا با استفاده از ایده شکاف بین ملت و دولت، عوامل شکل‌گیری بیداری اسلامی را مورد

بررسی قرار می‌دهد. این عوامل عبارتند از: ۱- سرکوب اسلامگرایی و احزاب اسلامی از سوی حکومتها ۲-

الهام‌گیری از انقلاب اسلامی ایران ۳- استبداد، خفقان و نبود آزادی‌ها ۴- وضعیت و خیم اقتصادی ۵- فساد و

غریزدگی هیات حاکمه.

سپس به تاثیر بیداری اسلامی بر جمهوری اسلامی ایران و تهدیدها و چالش‌های بوجود آمده در اثر

آغاز موج بیداری اسلامی پرداخته می‌شود.

۱.۲ سوالات اصلی

۱. دلایل اصلی شکل‌گیری حرکت‌های بیداری اسلامی اخیر کدامند؟

۲. مهمترین دلایل شکل‌گیری بیداری اسلامی به طور موردی درمصر چیست؟

۳. بیداری اسلامی مصر چه فرصتها و چالشهایی برای جمهوری اسلامی به همراه دارد؟

۱.۳. فرضیه‌ها:

۱. دلایل اصلی شکل‌گیری بیداری اسلامی شکست حکومت‌های مبتنی بر تفکر

ناسیونالیستی و غرب‌گرای سکولار است.

۲. مردم مصر عمدتاً "با توجه به ناکامی ناسیونالیسم و سکولاریسم اسلام را راه حل می

دانند.

۳. بیداری اسلامی با پیامدهای خود دارای فرصت‌های بزرگ برای جمهوری اسلامی

است تا به عنوان یک قدرت هژمون منطقه‌ای به عنوان الگوی تاثیرگذار و قدرتمند در جهان

اسلام عمل کند.

۱.۴ متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل: انقلاب اسلامی ایران

متغیر وابسته: بیداری اسلامی در مصر

۱.۵ پیشینه و ادبیات پژوهش

بیداری اسلامی در شکل نوین خود که در انقلابات اخیر منطقه در قالب بیداری اسلامی فرآیندی

جدید تلقی می‌گردد و هنوز تحقیقات و پژوهش‌های جامعی به ویژه در داخل کشور در این مورد

صورت نگرفته است. بیشتر پژوهش‌های موجود مقالاتی هستند که در اینترنت، روزنامه‌ها و مجلات منتشر شده‌اند.

اندرو تریل در مقاله‌ی «بهار عربی و آینده منافع امریکا و امنیت جمعی» در جهان عرب» می‌نویسد: بهار عربی دارای پیامدهای بسیار مهمی برای ایالات متحده است. امریکا در هیچ جای دنیا به اندازه خاورمیانه دارای منافع حیاتی نیست و هر عاملی که این منافع را تهدید کند، می‌تواند ضررهای جبران‌ناپذیری برای این کشور در پی داشته باشد. گرچه هنوز انقلاب‌های عربی تثبیت نشده‌اند و قضاوت در مورد آینده آن‌ها کمی زود به نظر می‌رسد اما ظهور موج جدیدی از اسلام‌گرایی آغاز شده و خاورمیانه و شمال آفریقا را درنوردیده است. این مسأله می‌تواند ایالات متحده را با چالش‌های جدیدی مواجه کند. اگر جمهوری اسلامی ایران بتواند این انقلاب‌ها را تحت تأثیر قرار دهد کار امریکا بمراتب سخت‌تر خواهد شد.

تریتا پارسی و رضا مرعشی در مقاله «بهار عربی و منظرگاه تهران» می‌نویسند: بسیاری بر این باورند که بهار عربی توانسته موقعیت منطقه‌ای ایران را ارتقا بخشد. ولی در عین حال چالش‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای گسترده‌ای را نیز به وجود آورده است. عربستان و سایر کشورهای شورای همکاری خلیج فارس، امریکا، انگلستان، اسرائیل، ترکیه، روسیه، چین و ایران بدل به قطب‌های درگیری شده‌اند که تحولات این جبهه‌ها بر سرنوشت بهار عربی بسیار تأثیرگذار است.

دکتر عامر صالح پژوهشگر عراقی در مقاله به نام «بهار عربی و گزینه دموکراسی»: می‌نویسد: انقلاب‌های عربی در خلاء شکل نگرفته‌اند بلکه این انقلاب‌ها نتیجه مجموعه عواملی هستند که با هم یک بحران

سیاسی را در کشورهای مربوطه بوجود آورده بودند. وی مهم ترین عوامل شکل گیری این بحران را توسعه نیافتگی سیاسی، اقتصادی و اجتماعی میدانند که پیامدهایی همچون استبداد، سرکوب، خفقان، عقب ماندگی فرهنگی، فقر و بیکاری را به همراه داشته است.

"غازی التوبه" دیگر پژوهشگر عرب در مقاله ای به نام «بهار عربی و راه دراز دموکراسی» که در سایت الجزیره منتشر شد اعتقاد دارد یکی از مهمترین دلایل شکل گیری انقلابات عربی وجود رژیمهای معتقد به ناسیونالیسم عرب و پان عربیسم در کشورهای مذکور بوده است. از دیدگاه وی این رژیم ها با تکیه به شعارهای ناسیونالیستی و سیاسته ای دور از واقع گرایی، از اسلام و موازین اسلامی دور افتادند. این بی اعتنایی به اسلام در تدوین قوانین و سیاستگذاری عمومی باعث ایجاد موج بیداری اسلامی در این کشورها شد.

"مرتضی شیروودی" در مقاله "انقلاب اسلامی و بیداری اسلامی تأثیرگذاری و نمونه ها" پس از بررسی اثرات انقلاب اسلامی بر بیداری اسلامی در کشورهای عربی بویژه مصر نتیجه می گیرد: انقلاب اسلامی برداشتی نوین از اسلام و قرآن در جوامع اسلامی پدید آورد؛ چنان که روند مخالفت با دولت های فاسد و سرکوب گر را تشدید کرد، به مبارزه آشکار علیه آموزه های تحمیلی ضد دینی دامن زد، تلاش برای تحقق برابری و عدالت اجتماعی را شدت بخشید، واکنش مسلمانان در برابر غرب و غرب زدگی را توسعه داد و یأس و ناامیدی سال های پایانی دهه ۵۰ تا ۷۰ را از میان برد.

"نقیسه فاضلی نیا" در مقاله "ایدئولوژی تشیع، انقلاب اسلامی و بیداری اسلامی" با در نظر گرفتن ایدئولوژی تشیع به عنوان یک عامل مهم جهت تاثیر انقلاب اسلامی ایران بر بیداری اسلامی می نویسد:

انقلاب اسلامی ایران براساس مبانی عقیدتی خود نوعی واکنش خشمگینانه نسبت به اوضاع موجود نشان داد و نارضایتی خود را از نظم کنونی و جایگاه اسلام در دوران معاصر به منصفه ظهور گذاشت. از طرف دیگر با طرح عقاید روشنگرانه، نارضایتی خود را نسبت به استراتژی دیگر جنبش‌های اسلامی برای رسیدن به اسلام ایده‌آل ابراز نمود و ندای رهایی از جریان حرکت تاریخ را سرداد. بر این اساس از یک طرف، خواهان افزایش توان مبارزاتی و تغییر الگوی عمل بود و از طرف دیگر، آلت‌رناتیو مناسبی برای رهایی از وضع موجود و ایجاد وضع مطلوب داشت. روش حرکت اسلامی در ایران تبدیل نیروهای بالقوه به حالت بالفعل و بسیج اندیشه‌های ذخیره شده در درون ملت‌های اسلامی بود. انجام این کار براساس نوعی مدیریت همه‌جانبه با توان حرکتی بسیار بالا و به مراتب سریع‌تر از سایر جنبش‌های اسلامی بود. این حرکت اسلامی به عنوان الگویی برای طرفندهای ایدئولوژیک سایر ملل اسلامی مورد توجه قرار گرفت و باعث شد که آنها، تحولی عمیق در راهبرد یا شیوه عمل و چگونگی تعیین اهداف خود ایجاد نمایند. حرکت اسلامی ایران، زمینه این ذهنیت را فراهم آورد که هنوز توان تصور آرمانی، فراتر از آنچه که سایر حرکت‌ها در گذشته انجام داده‌اند و امکان دگرگونی و بازگشت به دوران طلایی اسلامی وجود دارد. شاید اعتقاد به همین توانمندی بود که روح تحرک را میان سایر ملت‌های اسلامی متأثر از انقلاب ایران فزونی بخشید.

محمد عباس ناجی در مقاله "ایران و بهار عربی: منافع متداخل" می‌نویسد: انقلاب مصر که در راس آن اخوان المسلمین حضور داشتند تا حدود زیادی انقلاب اسلامی ایران را به اذهان متبادر ساخت. مهم‌ترین تشابه بین این دو انقلاب اسلام‌خواهی موجود در آن و نقش موثر اسلام‌گرایان در آن است. در معرض تهدید قرار گرفتن منافع آمریکا و غرب از دیگر موارد تشابه بین این دو انقلاب است. بسیاری از اسلام‌گرایان مصری از انقلاب ایران الهام گرفته و آن را الگوی خود میدانند.

بدرالابراهیم در مقاله "ایران و ترکیه و نقش آنها در بهار عربی" که در پایگاه اینترنتی الجزیره منتشر شد می نویسد: بر خلاف الگوی سکولار ترکیه که خواهان ایفای نقش در معادلات جهان اسلام است، اسلامگرایی شیعی ایرانی بیشتر مورد توجه اسلامگرایان مصری قرار گرفته است. پیش از این اسلامگرایان عراقی نیز با الهام گرفتن از اسلامگرایی انقلاب اسلامی ایران موفق شدند قدرت را در عراق به دست گرفته و روابط مناسبی با ایران برقرار کنند. این امر یکی از گزینه های محتمل در مصر می باشد."

به باور نگارنده اگر چه پژوهش های زیادی در خصوص ارتباط انقلاب اسلامی و بیداری اسلامی انجام شده است اما با تاکید بر روی دو متغیر سکولاریسم - ناسیونالیسم و ناکامی رژیم های عرب خاورمیانه کمتر کار شده است. پایان نامه فوق با نگاه و تاکید و بررسی شکست این رژیم ها به دلیل ناکارآمدی شعارهایشان می باشد و اینکه الگوی انقلاب اسلامی در این کشورها به طور جدی مطرح است. (الاسلامه هوالحل)

۱.۶ روش تحقیق

روش تحقیق این رساله تاریخی - تطبیقی است. در این روش، ساختارهای اجتماعی و فرآیندهای تاریخی از نظر مراحل تطور، شباهت ها و تفاوت ها مقایسه می شوند.

۱.۷ روش گردآوری اطلاعات

در پژوهش حاضر گردآوری اطلاعات عمدتاً بر مبنای روش اسنادی و مطالعه ی منابع خواهد بود. سعی محقق بر آن است که تا حد ممکن از منابع دست اول و تخصصی در موضوع مورد بحث بهره گیرد.